

Útróðrarmenn krevja minstuløn

Í skrivi sínum til landsstýri herfyri ávísir Meginfelag Útróðrarmanna á, at útróðrarflotin í 82 einans fekk uml. 14,7% av stuðulsveitingunum, hóast útróðrarveiðan var slakan fjórðing av heildarveiðuni.

Viðv. stuðulsskipanini til fiskivinnu, sum nú er til viðgerðar, fara vit at koma við krøvum íár.

Við viðganga, at stuðulin ikki hevur ligið fremst í arbeiði okkara, hóast vit nú í mong ár hava livað við hesi skipan, men at avreiðingarprisirnir hava verið fremsta ókið okkara.

Nú hevur Landsstýrið læst fyri okkum í Ráfiskanevndini, so teir møguleikar, vit fyrr hava átt, at ávirka avreiðingarprisirnir, tá teir hava verið órimuligir, nú eru tiknir frá okkum.

Soleiðis kann útróðrarflotin ógvuliga lætt vera fyri vanbýti av teim virðum, hann er við til at skapa í samfelagnum. Avreiðingarprisirnir fáa nú eina einsduga áseting við avgerðunum liggjandi í, hvussu hjartalagið er hjá

ti permanenta fleirtalinum í Ráfiskanevndini.

Hóast avmarkingarnar fara vit sjálvandi áhaldandi, at krevja rætt okkara viðv. avreiðingarprisunum, tí vit vita, at einki kann klípast av hjá útróðrarflotanum, uttan álvarsligar avleiðingar, við teim botninntøkum, hann nú hevur.

Tað so nógv umrødda hungursmarkið, verður íár lýst í bløðunum at vera 62.800 kr. fyri inntøkuárið 1983 av Líkningarráð Føroya.

Inntøkan hjá útróðrarbátum, undir 20 Brt. er, samb. Fiskivinnuráðið 52.000 kr. fyri inntøkuárið 1983. Ella 10.800 kr. undir hungursmarkinum.

Tær 69.000 kr., sum Fiskivinnuráðið metir inntøkuna hjá hesum fólki, at fara at verða í 1984, koma ikki at halda, uttan so, at myndugleikarnir kenna ábyrgd, og fremja ábøtur, sum skulu til stuðugt, eins og hjá restini av veiðufloktanum. Og hetta er sjálvandi galdandi fyri allan útróðrarflotan, opnar útróðrarbátar iroknaðar.

Sambært tøl Fiskivinnuráðsins fyri fyrru helvt av 1983, fekk útróðrarflotin 41,2% av toskaveiðuni og 34,5% av hýsuveiðuni og 25,9% av heildarveiðuni uppá 51.766 tons, men stuðulin til útróðrarflotan er bert 10,6% av samlaða stuðlinum fyri 3/4 av fíggjarárinum 83/84.

Av heildarveiðuni fyri alt árið 1982, fekk útróðrarflotin 23,5% av teimum 94.257 tonsunum, men bert 14,7% av samlaðu stuðulsupphæddini.

Krav okkara verður so stætt, at minst fjórðingar av samlaðu stuðulsupphæddini til fiskivinnuna, kemur útróðrarflotanum tilgøðar, at vit fáa minstulønarskipan, eins og restin av veiðufloktanum, fyri vetrarhálvárið, og at minstavinningurin verður hækkaður aftur fyri snelluveiðu, á hædd við linuveiðuna.

Virðingarmest vegna starvsnevndina

Olaf M. Sivertsen
Jákup A. Joensen
Isak Matras
Jón Hansen

Vísind — vísindi

Tøkk til føroyamálsdeildina fyri málsligu metingarnar av hugtakinum »sálarfrøði«. Bert ein litil viðmerking um orðið »vísind-vísund-vísindi«. Eg veit væl um gamla fleirtalsformin — men skal viðganga at eg so gótt sum aldri havi hoyrt hann á mannammuni í nýggjari tíð.

Málið er ikki nakað fastoypt sum heldur sama skap um allar ævir. Orðformar broytast og laga seg eftir nýggjum umstøðum og nýggjum

vanum. So nú ið fólk yvirhøvur er farið at skriva og siga »vísind«, (og ikki vísund) — eiga vit so ikki at góðtaka tann formin eisini?

Hava vit rætt at siga at fólkið »dugir ikki at tosa«? Um vit skulu meta málið frá lögfrøðisligum ella moralskum sjónarmiði (rætt-skeivt), hvat er so metingargrundarlagið? Forn-norront? Germanskt? Indo-europeiskt? Hvussu langt aftur virkar lögfrøðin?

Skulu vit døma eftir tí

sum »liggur best á føroyskari tungu«, sum deildin orðar tað, so man tað vera besta prógv um tunguløgu at fólk yvirhøvur nýtir formin »vísind«, og ikki »vísindi« sum eftir nýtisluni at døma er ov flokt fyri fólk.

Kanska átti føroyamálsdeildin at umhugsja ikki bert at meta málnýtslu til lögfrøðisligum sjónarmiði, men eisini samfelagsfrøðisligum og »sálarfrøðisligum».

-kp.

Sparilandsstýrið avtekur eina spariskipan

Tað kom illa við hjá okkum foreldrum at hoyra, at hetta sokallaða sparilandsstýri nú hevur lagt uppskoti fram á ting um at avtaka spariskipanina hjá ungdominum.

Tað er júst hesi skipan fyri at takka, at okkara børn ikki hava nýtt alla úrtøkuna til fíggj og fjas, sum t.d. prutl, bilar og stereo. Til videotól, leigan at videofilmum o.s.fr.

Hvønn gongur hetta landsstýri orindir fyri? Eru tað ikki solumennirnir, ið nú eisini skulu hava fatur á teimum krónunum hjá okkara ungdomi, sum higartil eru settar á bók sambært spariskipanina?

Hendan samgongan skipaði eisini fyri avtøku av stuttleikaskattinum. Hetta skuldi føra til ódyrari atgongugjald í kvikmynd- og dansihølundum.

Men hvat er hent? Atgongugjaldið er dýrari enn nakrantíð og avtøkan av stuttleikaskattinum er einans komin nøkrum fám til góðar. Nevniliga filmsútlegjarunum.

Onkur kann takka Torbjørn Poulsen og sjálvstýrisflokkinum og siga FINT. Men tað vera ikki vit foreldur.

Mamma

1984=1933?

Nú um dagarnar hevur Dagblaðið verið á tremur av tíðindum, frá Viljanum og einum sonevndum eykalandsfundi.

Lítið álvara var í, sum vant, tó vóru eini tíðindi ræðandi.

Undir yvirskriftini »Ein ungur, breiður og fúsor flokkur«,

verður reypað um tey »úrslit« fólkaflokkurin hevur vunnið í síðstuni. Teir lova at halda fram, somu kós og leggja afturat, at »hetta verður Óli Breckmann eisini framyvir trygd fyri« (min undirstr.). Henda avgjörda undirleggan til Førarán, minnir ein

um týska valið í 1933, tá nazistarnir spurdi um, hvi teir ikki høvdu nakra valskrá, svaraðu: »Hitler er skrá nokk í sær sjálvum. Tað avgerandi er viljin...«.

Ikki kann avvisast, at søgan er um at endurtaka seg.

KJ

Næminga-spurningar

Skúlaflokkur í Sosiali nr. 27, »Føroyskt í Føroyum« hevur litið skilt av minari grein 7/2 um »Færøsk Radio-litteratur«. Tað er jú skylda okkara, men ikki dana, at duga bæði danskt og føroyskt, tað eru danar, sum kunnu hava umseting fyri neyðini, ikki vit. Sjálvandi kunnu vit veita teimum hjálp við at umseta føroyskt til danskt, men tað er undirbrotligheit og tíðarspell at umseta tað, óll duga frammanundan, altoso danskt. Danskt hava føroyingar skyldu til at duga.

Heimastýrislógin sigur jú, at »Færøsk er hovedsprog på Færøerne, men dansk skal læres godt og grundigt«.

Hon var tó ætlað sum ein fyribils lóg, og byrjan til snarlaga broyting fram móti meira sjálvstýri, evt. Tjódveldi, serliga máli viðv. hava t.d. danar í Føroyum síðan fingið skyldu til eisini at »duga føroyskt væl og virðiliga«? Tað veit eg so einki um.

So ein kann væl spyrja, hvat t.d. flokkur sum Tjódveldisflokkurin hevur síðst við í síni skjótt 40 ár, meðan sjálvstýrið er fanað burtur, og heimastýrislógin framvegis óbroytt. Aðrir flokkar hava kanska eisini hósnast á sama hátt, men ikki breggja tað sama um før, Tjódveldi.

Fólkaskúlin var grundarlagið, sum gamalt føroyskt sjálvstýri setti fram um øll onnur mál. Nú verður skúlin valla nakrantíð yvirtikin.

Umseting ír danskum til før. fær eisini fyri tað mesta eitt danskt snið (ordstilling), sum ikki er gagnligt, og tilfarið verður framvegis danskt av uppruna.

Skúlaflokkur sammetur mína áskoðan við, at fólk vóru noyðt til at tala týskt í Danmark, men týskt er hvorki høvuðs- ella eykamál í Danmark. Rætt er tó helst, at týskt

har verður mett nakað fram um onnur mál. Tyskland er stóri grannin fyri sunnan, og handilssambandið stórt. At týskt harav eisini verður mett nakað serligt í Føroyum, er tó eitt mistak. Haldi meg hava hoyrt í kunngerðum, atn akað eitur »Tysklærarafelagið í Føroyum«, men einki hoyrt um »Ensklærarafelagið« ella onnur Mál-feløg, hóast Bretland er nógv nærri okkum, bæði vinnuliga, sum granni og í aðrar mátar. Og enskt hartil heimsins størsta turistmál. Sostatt neyðugt hjá okkum, nú vit hava turismu. Har eru danskt og týskt av litlum týðningi.

Hevur umseting millum danskt og føroyskt haft fylgjur, spyr skúlafl. Ja, tað haldi eg. Í skúlanum hevur, tað eg veit um, fyrr verið soleiðis, og er kanska enn, atnæmingar nýttu danskar bókur, sum teir sjálvir endurgövu á føroyskum. Ein lógin jánkaslígr máti, málini eru harav samanblandað, men vóru fyrr hvørt sitt. Meira út í odd og egg viðv. umseting kann eg ikki fara, háost skúlaflokkur vónar tað. Hann eigur jú skúlan sjálfan til at heita á.

Heldur ikki ætli eg, eftir uppskoti skúlaflokks, at fara út millum fólk og spyrja, um tey meta danskt sum torføri mál enn føroyskt. Eitt mál við stórar grammatik og bending av flestu orðaflokkum (føroyskt) kann ikki sammetast við eitt nærum grammatikleyst (dansk). Møguliga er tað dansk úttala, skúlafl. metir torføra. Orðini kunnu tað ikki vera. Tey eru av somu norrønu røtt sum okkara egna. Sjálv smábørn gita sær lættliga til týðningin.

Danska úttala halda tó fleiri, serliga norðmenn og svíar, vera eitt logið fyrbrigdi. Har plaga annars føroyingar at fylgja øðrum norðbúgvum, og

nýta skandinaviska úttalu. Hon er ikki forboðin. Er tvørturimóti nú eisini moderna í Danmark, í ferðavíðurskiftum, ið hvussu er.

Men skal nú kortini ein sammeting gerast, bæði grammatik og øðrum viðv., haldi eg frægst vera hjá hesum skúlaflokki at heita á tað umrødda Tysklærarafelag, tí týsk grammatik hevur, hóast øll síni undantøk, somu konstruktión sum føroysk, og tann nevnda fylking er jú føroyskir lærarar, og hevur sostatt sb. heimastýrislógina skyldu til eisini at duga bæði føroyskt og danskt til litlar, so hon er væl før fyri at gera eina gjølliga meting í øllum trimum málum: danskt, týskt og føroyskt.

Viðv. danskt-skrivandi føroyingum eru tá fleiri enn teir 3. skúlaflokkur nevni, Rich. B. Thomsen, Adrian Johansen, magister Ole Jacobsen, t.d. Tey flestu eru produktiv fólk, sum rúgva ngøv upp á bókasøvn, og telja duplutt, har sum umseting er gjørd. Á Bókasøvnnum faast eisini upplýsingar um øll dansk og føroysk skrivandi. Og annars má eg aftur visa hesum næmingum til teirra egna skúla og litteraturlærarar. Skúlin er til tað sama, og skuldi kunna greitt alt, tey spyrja um. Hann fær eisini lön fyri at gera tað. Tað fai eg ikki, og havi einki við slikt at gera.

Hvat Útvarpið kann hava bjóðað av týddum danskum, kann tað sjálvst svara uppá, um tað annars svarar skúla-næmingum. Barnaløtan kanska ger tað.

Skilji illa Sosialin, sum letur næmingar gera privatfólki ónáðir við slíkum. Eru ikki bæði skúla- og næminga-bløð til fyri at vera teimum til hjálpar, umframt lærarnir sjálvir.

F. Z.